

DET NORDISKE SOM DIDAKTISK UDFORDRING

NORDISK NABOSPROGSDIDAKTIK OG -KOMMUNIKATION I LÆRERUDDANNELSERNE

KØBENHAVNS PROFESSIONSHØJSKOLE 12.-13. SEPTEMBER 2019

ERIK SKYUM-NIELSEN, LEKTOR, INSTITUT FOR NORDISKE STUDIER OG
SPROGVIDENSKAB, KØBENHAVNS UNIVERSITET

DET NORDISKE SOM DIDAKTISK UDFORDRING

Eller: De Dårige Undskyldningers Faste Holdeplads

- Vi har ikke tid til den nordiske dimension
- Vi har ikke fået helt klare ordrer ovenfra
- Vi mangler de sproglige forudætninger
- Vi mangler egnet pædagogisk materiale
- Elever og studerende mangler lysten

DET NORDISKE SOM DIDAKTISK UDFORDRING

På folkeskole-, ungdomsuddannelses-, læreruddannelsesniveaue er det normalt op til den enkelte lærer at vægte og forme den nordiske dimension

Men ALT er ALTID op til den enkelte lærer

Motto: Hellere titusind prøvende pragmatikere end ti udbrændte ildsjæle

Metode: At gå over grænsen mellem sprog, litteraturer og virkeligheder sammen med sine elever og studerende

Princip: Fremmedgøre det velkendte. Gøre det fremmede tillokkende

DET NORDISKE SOM DIDAKTISK UDFORDRING

Første eksempel:

Gerður Kristný som fjerngæst i DR's "Skønlitteratur på P1" 11.9.2019

Ingredienser:

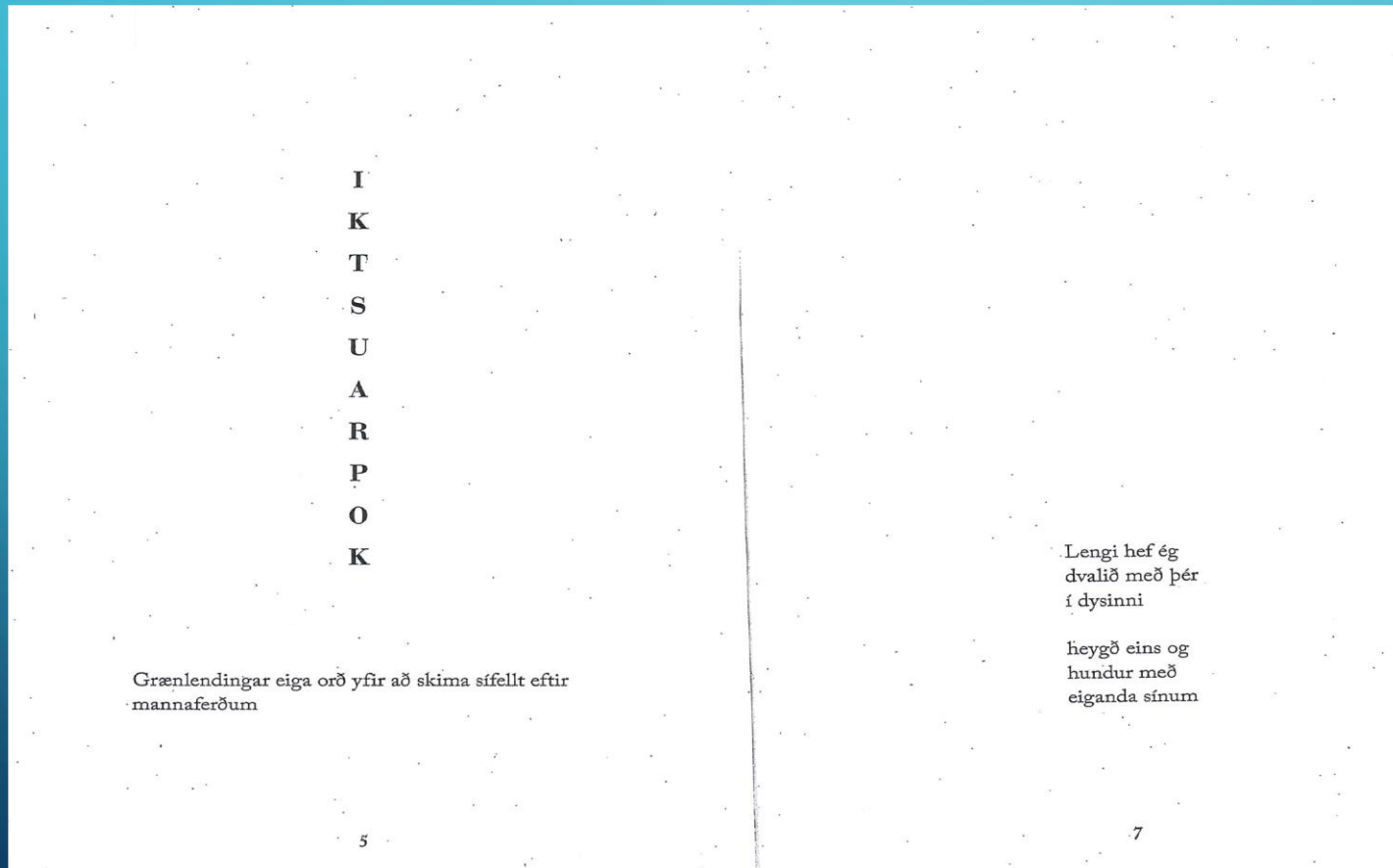
Ensemblet ALDA

Værkerne DRÁPA og SÁLUMESSA

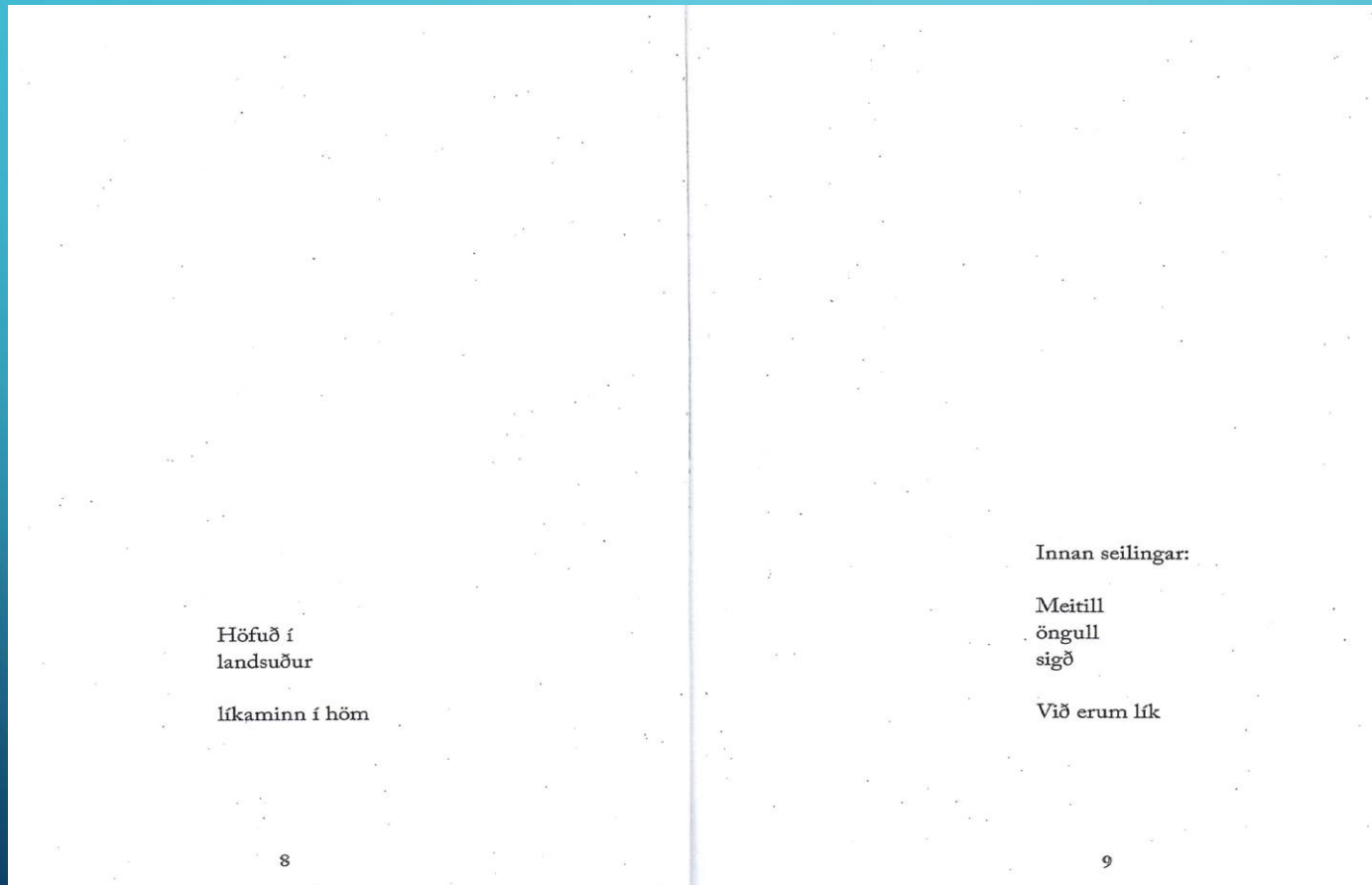
Forfatteren på telefon fra Reykjavík

Studieværterne Nanna Mogensen og Klaus Rothstein

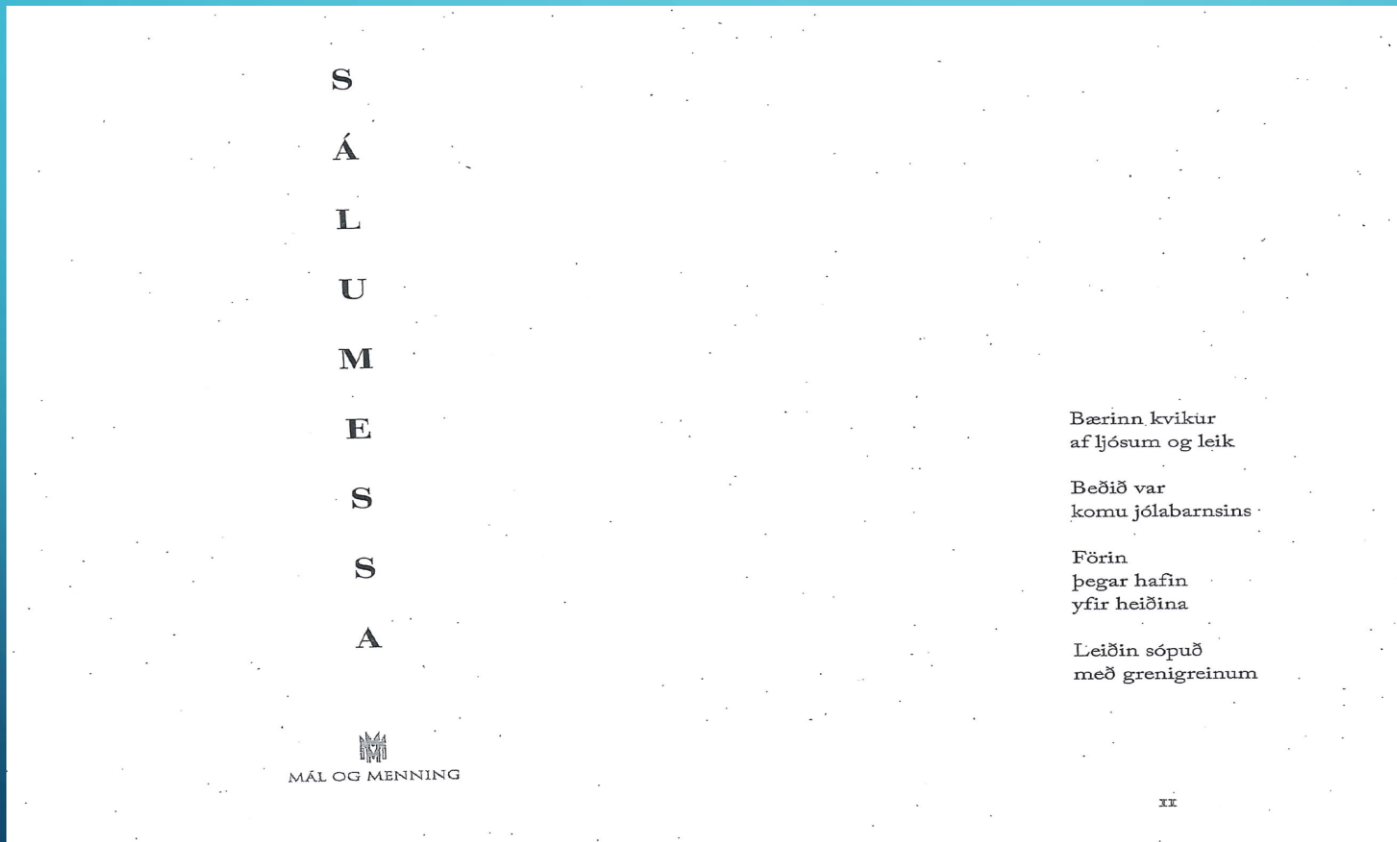
GERÐUR KRISTNÝ: SÁLUMESSA, 2018

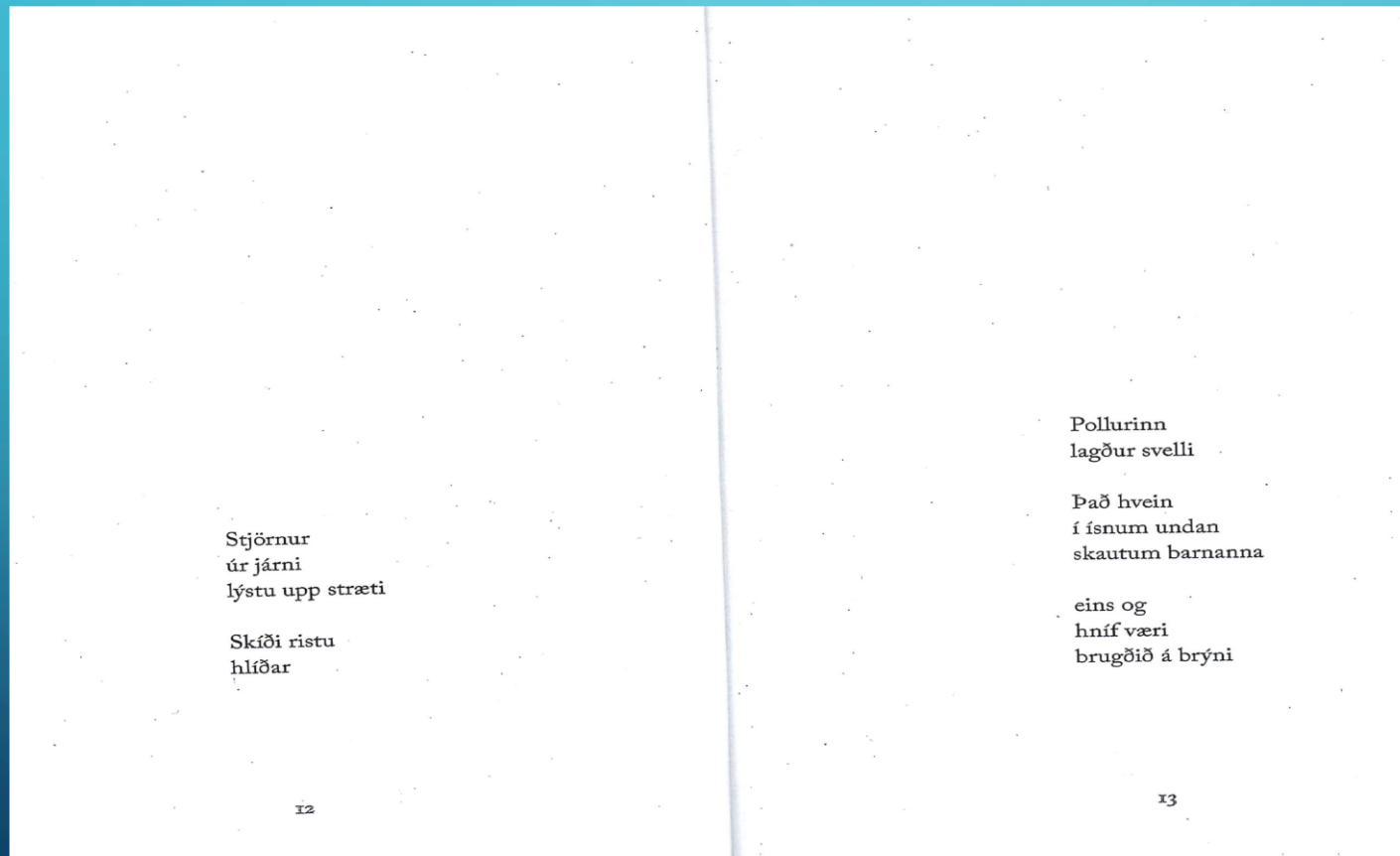
GERÐUR KRISTNÝ: SÁLUMESSA, 2018

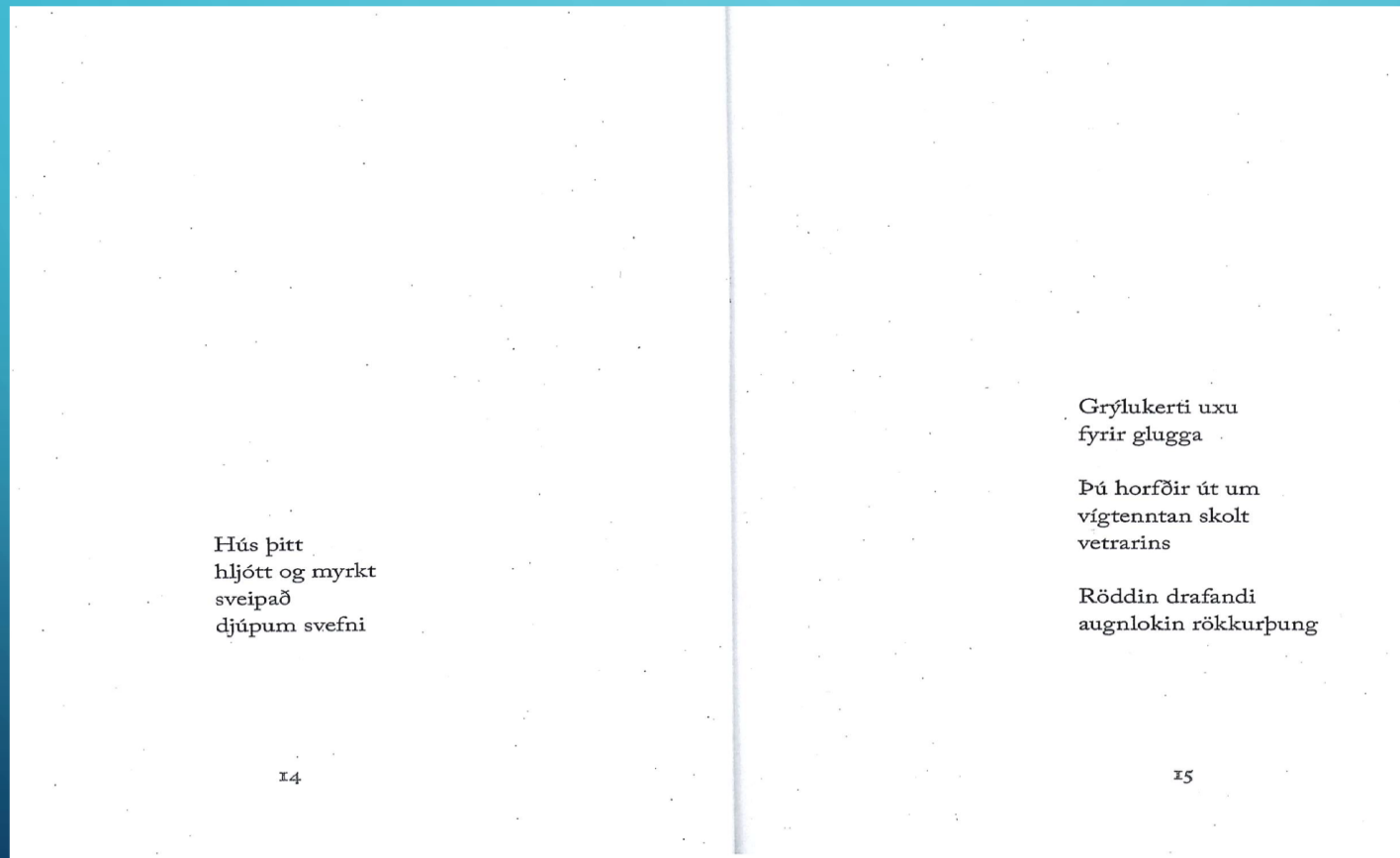
GERÐUR KRISTNÝ: SÁLUMESSA, 2018

GERÐUR KRISTNÝ: SÁLUMESSA, 2018

GERÐUR KRISTNÝ: SÁLUMESSA, 2018

GERÐUR KRISTNÝ: SÁLUMESSA, 2018

Þú skrifaðir
sögu þína
blekvættum barnálum

um bróður
sem lagði
líf þitt
þínu

16

Hann leitaði
á þig þegar
hann kenndi
þér að lesa

Ása sá sól
Ari rólar

Þú óttaðist að
það sama biði
barna hans

17

GERÐUR KRISTNÝ: SÁLUMESSA, 2018

Ekkert
heyrðist í þér
í þorpinu þar sem
varnargarðurinn
beit af sér brimið
en veitti þér
aldrei skjól

18

Bernska þín
botnfrosin tjörn

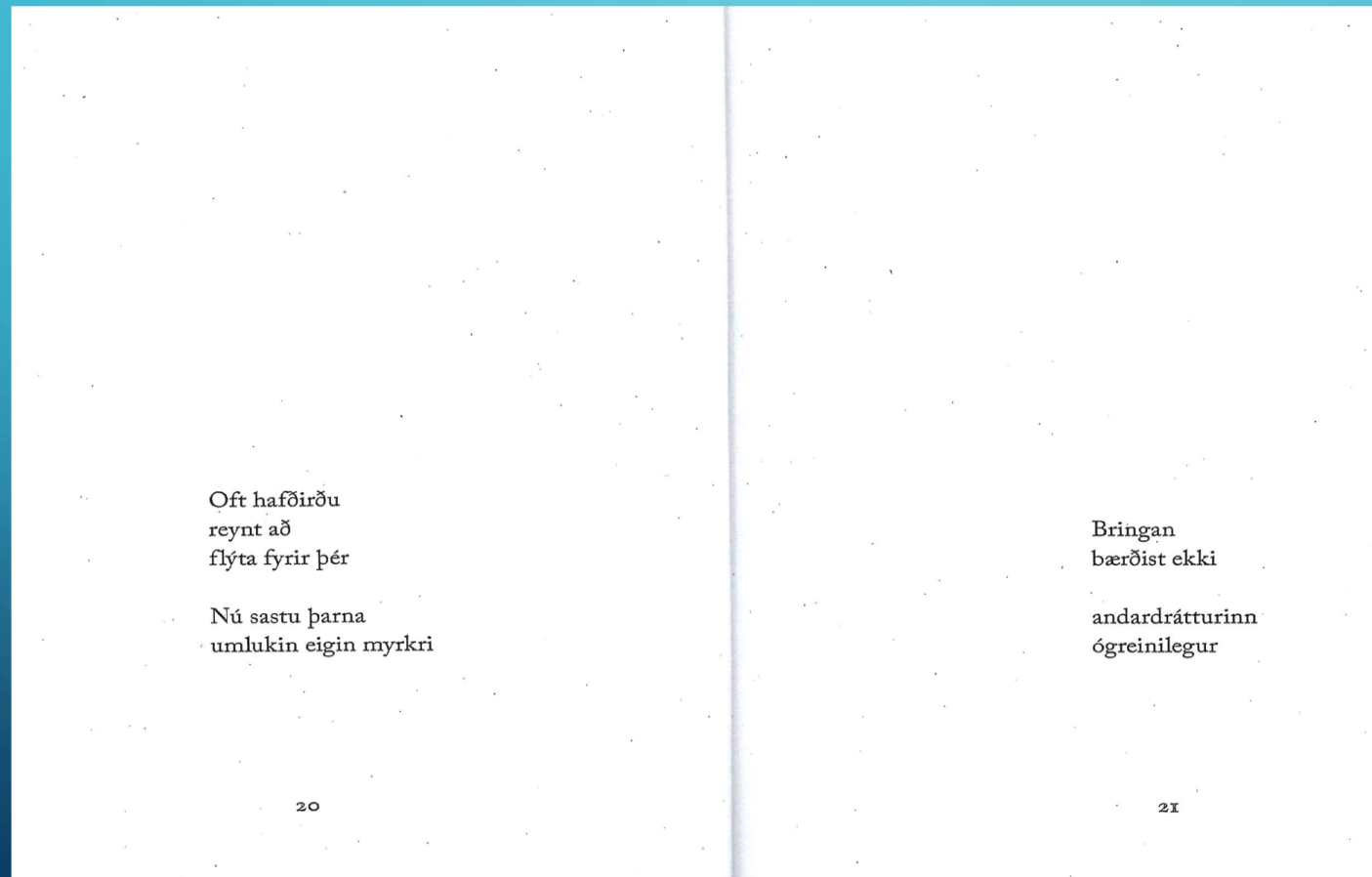
Nú hafðirðu
mulið utan
af þér ísinn

hrist af þér
hrönglið

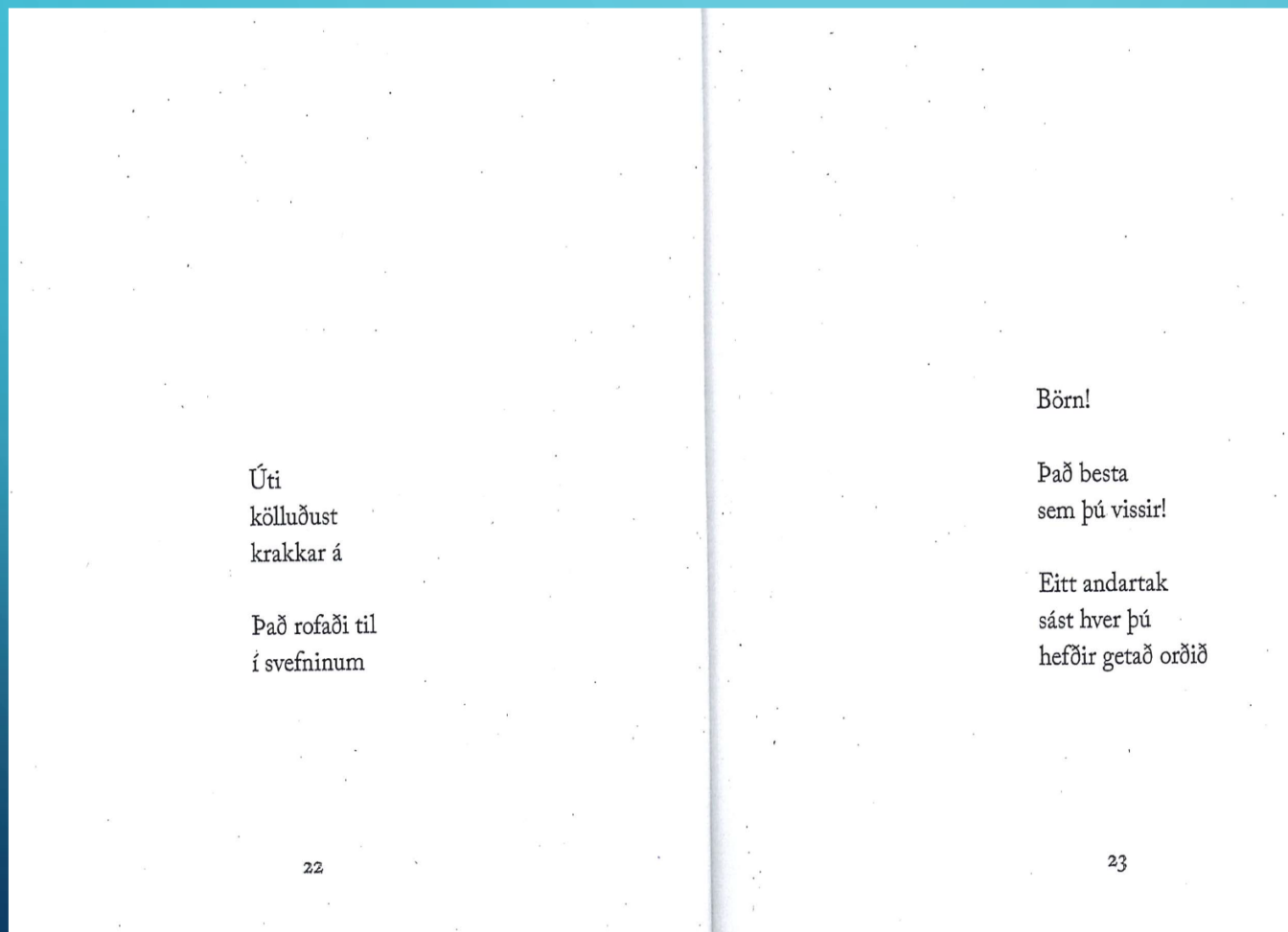
Enginn
skyldi þola
það sama
og þú

19

GERÐUR KRISTNÝ: SÁLUMESSA, 2018

GERÐUR KRISTNÝ: SÁLUMESSA, 2018

GERÐUR KRISTNÝ: SJÆLEMESSE, 2019

IKTSUARPOK

Grønlændere har et ord for det til stadighed at kigge efter, om nogen er på vej

Længe har jeg
opholdt mig hos dig
i stendyssen

højlagt som
en hund
med sin ejer

GERÐUR KRISTNÝ: SJÆLEMESSE, 2019

Hovedet
vendt sydøstligt

kroppen mod vinden

Inden for rækkevidde:

Mejsel
fiskekrog
segl

Vi er lig

GERÐUR KRISTNÝ: SJÆLEMESSE, 2019

GERÐUR
KRISTNÝ

SJÆLE MESSE

Oversat fra islandsk af
Erik Skyum-Nielsen

Forlaget Vandkunsten

Byen levende
af lys og leg

Man afventede
julebarnets komme

Vandringen
over fjeldheden
allerede begyndt

Vejen fejet
med grangrene

GERÐUR KRISTNÝ: SJÆLEMESSE, 2019

Stjerner
af stål
lyste gader op

Ski runeristede
skråninger

Lagunen
tilfrosset

Det hvinede
i isen under
børnenes skøjter

som blev en kniv
hvæset
mod en klippe

GERÐUR KRISTNÝ: SJÆLEMESSE, 2019

Dit hus
tyst og mørkt
hyllet
i dyb søvn

Istapper voksede
foran et vindue

Du kiggede ud
gennem vinterens
hugtænder

Stemmen snøvlende
øjnlågene skumringstunge

GERÐUR KRISTNÝ: SJÆLEMESSE, 2019

Du skrev
din livshistorie
med grannåle
vædet i blæk

om en bror
som gjorde
dit liv
til en pinsel

Blev nærgående
imod dig
da han lærte dig
at læse

Mette så en sø
Søren fik en is

Du frygtede
at det samme
ventede hans børn

GERÐUR KRISTNÝ: SJÆLEMESSE, 2019

Intet
hørtes til dig
i fiskerbyen
hvor dækmolen
holdt stand
mod havet
men aldrig
beskyttede dig

Din barndom
en bundfrossen sø

Nu havde du
sprængt
isen af dig

rystet
klumperne
af dig

Ingen
skulle tåle
det samme
som du

GERÐUR KRISTNÝ: SJÆLEMESSE, 2019

Tit havde du
forsøgt at
tage livet af dig

Nu sad du dér
omhyllet af eget mørke

Brystet
bevægede sig ikke

åndedrættet
uhørligt

GERÐUR KRISTNÝ: SJÆLEMESSE, 2019

Udenfor
råbte børn
til hinanden

Det klarede op
i søvnen

Børn!

Det bedste
du vidste!

Et øjeblik
sås det hvem du
kunne være blevet

GERÐUR KRISTNÝ SOM FJERNGÆST I DR'S "SKØNLITTERATUR PÅ P1" 11.9.2019

Fælles passage hen over grænsen mellem

- To fysiske rum
- To medier
- To kunstarter
- To sprog
- Tre mennesker
- Det prosaiske og det poetiske
- Sproget og det ordløse

DET NORDISKE SOM DIDAKTISK UDFORDRING

Andet eksempel:

Fællesforelæsning i Litteraturanalyse for nystartet årgang på BA i Dansk, Københavns Universitet 9.9.2019

Ingredienser bl.a.:

Kjell Askildsens novelle “Et deilig sted” (*Hundene i Tessaloniki*, 1996)

En forelæser

140 deltagere

En opmærksomhed for genre – og en undren over et andet sprog

KJELL ASKILDSSEN: “ET DEILIG STED” (HUNDENE I TESSALONIKI, 1996)

eika : egen

ta igen : indhente

grind : låge i hegn eller gærde

snill : sød, rar

doen : klosettet (ikke WC)

rart : mærkeligt, sært

månesigd : månesegl

KJELL ASKILDSSEN: “ET DEILIG STED” (HUNDENE I TESSALONIKI, 1996)

- Kjører du ikke litt fort? sa hun.
- Nei, sa han.

Litt senere tok han av fra riksveien og inn på den smale og svingete nedkjørselen mot fjorden.

- Så grønt det er blitt siden sist, sa hun.
- Ja, sa han.
- Veien er liksom blitt smalere, sa hun.
- Jeg kjører ikke fort, sa han.

KJELL ASKILDSSEN: “ET DEILIG STED” (HUNDENE I TESSALONIKI, 1996)

Hun fortsatte å lese. Etter en stund så hun opp og sa:

- Har du firt flagget?
- Ja, sa han.
- Har du? sa hun.
- Nei, sa han.
- Hvorfor sa du ja? sa hun.

Han svarte ikke. Så sa han:

- I morgen drar jeg inn til byen og kjøper en vimpel.
- Å nei, sa hun, ikke vimpel, det er så ... Vi har aldri hatt vimpel.

Han svarte ikke.

DET NORDISKE SOM DIDAKTISK UDFORDRING

Tredje eksempel:

Oversættelse af Tomas Tranströmers digt "Hemåt" (fra *Sanningsbarriären*, 1978)

Ingredienser:

Originalteksten

Peter Nielsens danske oversættelse

Robert Blys oversættelse til amerikansk engelsk

Ordbøger i bogtrykt eller digital form

Fokus: Den åbenlyse ækvivalens + den lige så åbenlyse inkongruens

TOMAS TRANSTRÖMERS DIGT "HEMÅT" (FRA SANNINGSBARRIÄREN, 1978)

*Ett telefonsamtal rann ut i natten och glittrade på
landsbygden och i förstäder.*

Efteråt sov jag oroligt i hotellsängen.

*Jag liknade nålen i en kompass som orienteringslöparen bär
genom skogen med bultande hjärta.*

TOMAS TRANSTRÖMERS DIGT "HJEMAD" (FRA *SAMLEDE TRANSTRÖMER*, 2012)

*En telefonsamtale løb ud i natten og skinnede på landet
og i forstæderne.*

Bagefter sov jeg uroligt i hotelsengen.

*Jeg lignede nålen i et kompas som orienteringsløberen bærer
gennem skoven med bankende hjerte.*

TOMAS TRANSTRÖMERS DIGT "HJEMAD" (FRA *THE HALF-FINISHED HEAVEN*, 2017)

*A telephone call ran out into the night and shone there
over the villages and the suburbs.*

Afterwards I slept restlessly in the hotel bed.

*I resembled the needle in a compass that the cross country runner
on ahead carries with thumping heart through the woods.*

DET NORDISKE SOM DIDAKTISK UDFORDRING

- Nabosprog kan tjene som middel for mål og som vej til øget sproglig, litterær, kulturel bevidsthed (Anna Smedberg Bondesson: *Ditt språk i min mun*, 2014)
- Nabosprogsiagttagelse kan skærpe opmærksomheden for de små nuancer
- Nabosprog kan i didaktisk sammenhæng styrke elevers og studerendes sproglige metabevidsthed og litterære kompetencer (Tina Høeg)
- Nabosprogstekster (tryk, skærm, billeder, lyd) kan danne udgangspunkt for en udforskende og inddragende samtale i klasserummet eller auditoriet
- Nabosprogsmateriale bidrager til undren og til sans for fremmedhed og lighed